

Protocol 4002

Bureauonderzoek

Dit protocol maakt onderdeel uit van de Kwaliteitsnorm Nederlandse archeologie. Deze Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), is op 09-12-2013 vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij de SIKB te Gouda.

INHOUDSOPGAVE

Doel.....	3
Toevoeging bouwhistorie n.a.v. gewijzigde Monumentenwet 1988 per 01-09-07	3
Proces.....	4
Actoren protocol bureauonderzoek.....	5
Deelproces 1: uitvoeren bureauonderzoek	6
SPECIFICATIES BUREAUONDERZOEK	7
LS01	8
LS02	9
LS03	10
LS04	11
LS05	13
LS06	14

Eigendomsrecht

Dit protocol is opgesteld in opdracht van en uitgegeven door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB). Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij SIKB, beheert dit protocol inhoudelijk. De actuele versie staat op de website van SIKB (www.sikb.nl) en is op elektronische wijze tegen ongewenste aanpassingen beschermd. Het is niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de originele en door het CCvD Archeologie goedgekeurde en vastgestelde teksten met het doel hieraan rechten te (kunnen) ontnemen.

© Copyright SIKB

Overname van tekstdelen is toegestaan met bronvermelding. Alle rechten berusten bij SIKB.

Bestelwijze

Dit protocol is, evenals de beoordelingsrichtlijn waarbij dit hoort, in digitale vorm kosteloos te verkrijgen bij SIKB. Een ingebonden versie kunt u bestellen tegen kosten, op te vragen bij SIKB.

Helpdesk/gebruiksaanwijzing

Voor vragen over inhoud en toepassing van dit protocol kunt u terecht bij SIKB.

PROTOCOL 4002 BUREAUONDERZOEK

Doel

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie met behulp van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden over (eventueel) vervolgonderzoek. Tevens dient het rapport een advies te bevatten over de toe te passen methode(n), techniek(en) en strategie(ën) indien vervolgonderzoek geadviseerd wordt. Dit advies dient gericht te zijn op het toetsen van de gespecificeerde verwachting, en dient inhoudelijk onderbouwd te worden.

Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden en aardwetenschappelijke kenmerken. Afhankelijk van de omvang van de toekomstige (planologische) ingreep en werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het bureauonderzoek en de vraagstelling, zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld.

Toevoeging bouwhistorie n.a.v. gewijzigde Monumentenwet 1988 per 01-09-07

Planontwikkeling in de bebouwde omgeving, waarbij cultuurhistorische waarden verloren dreigen te gaan, komt in de praktijk minstens zo vaak voor als in de onbebouwde omgeving. De gewijzigde Monumentenwet 1988 onderkent het belang van deze waardevolle archeologische resten in de bebouwde omgeving en geeft gemeenten bijvoorbeeld de bevoegdheid om archeologisch onderzoek verplicht te stellen in beschermde stads- en dorpsgezichten.¹ Maar ook via het bestemmingsplan kunnen gemeenten dit onderzoek verplicht stellen, waarbij aldus geen beperking bestaat tot beschermde gezichten.

Wanneer archeologische resten toe te schrijven zijn aan bouwwerken, kunnen ze als ondergrondse bouwhistorische waarden worden gekenschetst. Voorbeelden zijn de resten van paalgaten (houtbouw), funderingen, vloeren en muurwerk behorend bij een (bouw-fase van een) bouwwerk.² Er is aldus een raakvlak/overlap tussen archeologische resten en bouwhistorische resten. In principe kan gesteld worden dat ondergrondse bouwhistorische resten een speciale soort van archeologische resten is: archeologische resten/sporen, die de restanten zijn van gebouwen, waarvan een huidige variant of (directe) opvolger er vandaag de dag nog staat, zijn te beschouwen als ondergrondse bouwhistorische resten.

Ondergrondse bouwhistorische waarden kunnen aangetast worden bij de sloop van bouwwerken, de bouw van kelders of souterrains, de vervanging van vloeren, het aanbrengen van nutsvoorzieningen en bij funderingsonderzoek in het kader van restauraties van gebouwde monumenten. Wanneer archeologisch onderzoek dient plaats te vinden op

---

¹ Sinds de inwerkingtreding van de gewijzigde Monumentenwet 1988, per 1 september 2007, kunnen gemeenten op grond van artikel 37 de aanvrager van een sloopvergunning voor een bouwwerk, gelegen binnen een beschermd stads- en dorpsgezicht, verplichten een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van de bodem onder het af te breken bouwwerk in voldoende mate is vastgesteld. De gemeente kan daarnaast op eigen initiatief regelen dat archeologische waarden bij af te breken bouwwerken moeten worden vastgesteld, ook als dit bouwwerk niet gelegen is in een beschermd stads- of dorpsgezicht. De gemeente kan bovendien in het belang van de archeologische monumentenzorg voorschriften verbinden aan de wijze van slopen.

² Bouwhistorisch onderzoek: onderzoek naar de bouw-, verbouwings- en gebruiksgeschiedenis van een bouwwerk of een gebied met meerdere bouwwerken en hun ruimtelijke samenhang, aan de hand van de vorm, de constructie, de gebruikte materialen en de afwerking van het bouwwerk. Er zijn zowel bovengrondse als ondergrondse bouwhistorische waarden. In Nederland betreft het vakgebied bouwhistorie doorgaans de bovengrondse delen (en betreedbare kelders) van bouwwerken, terwijl de ondergrondse delen door archeologen (en via archeologische methoden) worden onderzocht. Dit onderzoek heeft voornamelijk betrekking op bouwwerken van steenbouw, in Nederland vooral daterend vanaf de vroege middeleeuwen tot heden (in termen van het Archeologisch Basis Register: VMEA – NTC (ofwel Vroege Middeleeuwen A tot en met Nieuwe tijd C)).

een dergelijke locatie, dienen uiteraard ook deze bouwhistorische waarden gedocumenteerd en zo mogelijk veiliggesteld te worden. Het is daarom goed om in het archeologisch bureauonderzoek ook expliciet aandacht te schenken aan de bebouwde omgeving en het voorkomen van ondergrondse bouwhistorische waarden, en zo een gespecificeerde verwachting op te stellen op basis van meerdere cultuurhistorische waarden in het onderzoeksgebied. Dit levert een beter gemotiveerd advies op ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek.

Proces

Het proces bureauonderzoek bestaat uit één deelproces, het uitvoeren van het bureauonderzoek, opgebouwd uit elf processtappen:

- 1 Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
- 2 Aanmelden onderzoek bij Archis;
- 3 Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
- 4 Beschrijven huidig gebruik;
- 5 Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
- 6 Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
- 7 Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
- 8 Opstellen gespecificeerde verwachting;
- 9 Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
- 10 Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
- 11 Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

Processtap 1 dient om de begrenzing van het gebied aan te geven en daarmee het onderzoekskader te bepalen. Het beschrijven van het huidig gebruik, de aardwetenschappelijke situatie, de historische situatie, de mogelijk aanwezige bouwhistorische waarden in de ondergrond, de mogelijke verstoring(en) en de bekende archeologische waarden zijn voorwaarden voor het kunnen opstellen van een gespecificeerde verwachting. Vervolgens wordt het rapport opgesteld en worden de gegevens aangeleverd bij Archis, waarna het proces kan worden afgesloten.

Actoren protocol bureauonderzoek

1. Prospector Ma / KNA-archeoloog Ma
2. Senior prospector / Senior KNA-archeoloog

Deelproces 1: uitvoeren bureauonderzoek				
no	activiteit	procedure/beschrijving	actor	spec
1.1	Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik	Plan- en onderzoeksgebied worden afgebakend om het onderzoekskader aan te geven. Het toekomstig gebruik van het plangebied en de gevolgen hiervan voor het archeologisch erfgoed worden in kaart gebracht.		LS01
1.2	Aanmelden onderzoek bij Archis	Het bureauonderzoek wordt aangemeld bij Archis.		
1.3	Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid	Het beleid en de besluitvorming van de overheid/ overheden is nagaan. Controleren of de gemeente aanvullende eisen heeft m.b.t. bureauonderzoek en of specifieke informatie voorhanden heeft. Raadplegen beleids/verwachtingskaarten.		LS01
1.4	Beschrijven huidig gebruik	Huidige situatie van het plangebied en directe omgeving worden in kaart gebracht.		LS02
1.5	Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen	Historische situatie van het plangebied wordt onderzocht en in kaart gebracht. Hierbij wordt ook gekeken naar mogelijke (historische) verstoringen.		LS03
1.6	Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden ondergrond	De mogelijke aanwezigheid van bouwhistorische waarden in de ondergrond wordt onderzocht. Hierbij wordt ook gekeken naar bovengrondse bouwhistorische waarden.		LS02 LS03 LS04
1.7	Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke kenmerken	De bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied worden onderzocht en in kaart gebracht.		LS04
1.8	Opstellen gespecificeerde verwachting en formuleren onderzoeksstrategie	D.m.v. het analyseren van de verzamelde gegevens wordt een onderbouwde gespecificeerde verwachting van de archeologische waarden opgesteld. Tevens wordt de onderzoeksstrategie voor het toetsen van deze verwachting opgesteld	Prospector Ma / KNA-Archeoloog Ma	LS05
1.9	Opstellen standaardrapport bureauonderzoek	De resultaten van het bureauonderzoek worden vastgelegd in een controleerbaar en toetsbaar standaardrapport, dat een advies met betrekking tot het geformuleerde doel bevat.	Prospector Ma / KNA-archeoloog Ma	LS06
1.10	Afmelden onderzoek (Archis): overdracht onderzoeksgegevens	Binnen twee maanden na afronding van het standaardrapport worden de relevante onderzoeksgegevens aangeleverd bij Archis.		
1.11	Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot	Digitale documentatie wordt binnen twee jaar na afronding van het standaardrapport overgedragen aan het e-Depot.		DS05
OK	CONTROLE	Processtappen 1.1 t/m 1.10 worden gecontroleerd door een Senior prospector/ Senior KNA-archeoloog. Indien het standaard rapport beantwoordt aan alle eisen, aan- en afmelding bij Archis is gedaan en digitale gegevens zijn aangeleverd bij het e-Depot, legt de Senior prospector/ Senior KNA-archeoloog dit vast, waarna het proces wordt beëindigd.		
	VERBETEREN			
	STOP	Einde van het proces.		

SPECIFICATIES BUREAUONDERZOEK

LS01	Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik	
LS02	Beschrijven huidig gebruik	
LS03	Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen	
LS04	Beschrijven bekende archeologische, ondergrondse bouwhistorische en aardwetenschappelijke waarden	
LS05	Opstellen gespecificeerde verwachting	
LS06	Opstellen standaardrapport bureauonderzoek	
DS05	Overdracht van digitale gegevens	Zie protocol 4010 Depotbeheer

LS01

Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik

Toelichting

Met de afbakening van het (bureau)onderzoeksgebied wordt het gebied aangeduid, waarvan de gegevens over de historische situatie, bekende archeologische waarden en verwachtingen gebruikt gaan worden in het bureauonderzoek. Dit gebied kan groter zijn dan het plangebied. De omvang daarvan wordt bepaald en gemotiveerd door de uitvoerder van het bureauonderzoek. Richtlijnen zijn niet op voorhand te geven; de begrenzingen hangen af van de mate en aard van de informatie, die verwacht worden.

Het mogelijk toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied kan bepalend zijn voor het eventuele navolgende onderzoek (inventariserend veldonderzoek, fysiek beschermen of opgraven). De wijze waarop het gebied wordt ingericht, kan bijvoorbeeld betekenen dat bekende en/of verwachte archeologische waarden (deels of geheel) onaangetast (kunnen) blijven. Ook kan besloten worden de inrichting dusdanig aan te passen, dat de bekende en/of verwachte archeologische waarden alsnog (deels of geheel) onaangetast (kunnen) blijven.

Producten

- Topografische kaart of tekst met begrenzing van het geografische *plangebied*;
- Topografische kaart of tekst met de begrenzing van het *onderzoeksgebied* waarvan de gegevens bepalend zijn voor het bureauonderzoek;
- Kaart of tekst over het mogelijk toekomstig gebruik.

NB Het is mogelijk om deze producten te combineren.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Afbakening plan- en onderzoeksgebied; overheidsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Nauwkeurige begrenzing van het plan- en onderzoeksgebied in tekst of beeld, analoog of digitaal; - Gebruik maken van actuele topografische kaarten en/of kadasterkaarten. - Vermelden (en implementeren) overheidsbeleid
Toekomstige situatie	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik maken van de meest recente en betrouwbare gegevens; - Bij de opdrachtgever worden, indien relevant en/of reeds beschikbaar, de volgende gegevens opgevraagd:<ul style="list-style-type: none"> - het ontwerp c.q. inrichtingsplan; - wat is de aard van de toekomstige situatie (diepploegen, gewas, woonwijk, vaargeul, recreatieplas)?; - de milieutechnische condities, bijvoorbeeld de milieuhygiëne; - de aard en omvang van de toekomstige verstoring:<ul style="list-style-type: none"> -wordt bodem verwijderd (waar, hoe en hoe diep) of opgebracht (waar en hoeveel, tijdelijk gronddepot)?; -wordt grondverbetering toegepast?; -worden kanalen, sloten en/of greppels gedempt?; -waar is de toekomstige infrastructuur (onder- en bovengronds) gepland?; -waar is de toekomstige verharding gepland?; -waar zijn de toekomstige waterlopen/vaargeulen gepland en is daarbij sprake van benodigde werken (duikers, verbreding waterlopen etc.)?; - Wat is de stand van het waterpeil c.q. bodempeil in het betreffende gebied en omgeving en verandert deze door de geplande ingrepen?; - Wie wordt de toekomstige gebruiker (van belang m.b.t. bescherming en/of beheer)?

LS02

Beschrijven huidig gebruik

Toelichting

Voor de uitkomst van het bureauonderzoek en de bepaling van het (eventuele) vervolg van het voortraject (inventariserend veldonderzoek) is het van belang de huidige situatie vast te stellen. Bodemverontreiniging, gebruik, bebouwing, maar ook de aanwezigheid van bijvoorbeeld een hoogspanningsleiding kunnen de onderzoeksstrategie van vervolgartiviteiten (mede) bepalen. Daarnaast kan dit mede bepalend zijn voor de archeologische verwachting (bijvoorbeeld bollenteelt als indicatie voor diepploegen). Geef ook aan of er binnen het plan- en onderzoeksgebied historisch waardevolle bouwwerken liggen.

Producten

- Tekst en/of kaart van het onderzoeksgebied met exacte gegevens over de huidige situatie van het terrein, met legenda en toelichting.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Beschrijving van de huidige situatie	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik maken van de meest recente gegevens (vigerend bestemmingsplan, actuele uitgave topografische kaart, kadastrale gegevens e.d.); - Gegevens omtrent de huidige situatie omvatten, indien bekend:<ul style="list-style-type: none"> - het huidige (bodem)gebruik, eventueel aan te vragen bij de gemeente, opdrachtgever en/of beheerder/eigenaar van de grond; - een actuele plattegrond van de huidige inrichting. De huidige grondwaterstand wordt bepaald aan de hand van voorhanden zijnde gegevens of door navraag; - aanwezigheid constructies, met inbegrip van kelders en andere ondergrondse (kunst)werken (bijvoorbeeld funderingen), aan- of afwezigheid van (en de aard van) verhardingen, tanks, kabels en leidingen (boven- en ondergronds; KLIC-melding), aangevraagd bij de gemeente en/of huidige gebruiker/eigenaar; - Controle gegevens aan de hand van een bezoek aan de locatie.

LS03

Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen

Toelichting

Het beschrijven van de historische situatie dient meerdere doelen. Er wordt archeologisch inhoudelijk gekeken of eventueel sprake is van historische bebouwing, mogelijke vaarwegen en/of subrecent gebruik, waarbij vastgesteld moet worden of sprake is van verstoringen (bijvoorbeeld ontgrondingen, stortingen en verhardingen). Belangrijk is niet alleen te vermelden welke informatiebronnen zijn gebruikt, maar ook welke *niet* zijn gebruikt, bijvoorbeeld: 'Vermoed wordt dat in het verleden grond is afgegraven, maar de vorige eigenaar is niet benaderd om dit te verifiëren'.

Producten

- Tekst en/of kaart van het plan- of onderzoeksgebied met exacte gegevens over de historische situatie, met legenda en toelichting.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Verzamelen gegevens	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis m.b.t. de historische situatie kan verkregen worden door raadpleging van alle voor het betreffende gebied voorhanden zijnde naslagwerken en beeldmateriaal op verschillende schaalniveaus en van verschillende disciplines, waaronder geofysische, historisch-geografische en fysisch-geografische. Te denken valt aan: <ul style="list-style-type: none"> - bodemkaart van Nederland, schaal minimaal 1:50.000; - oud(st)e kadasterkaarten; - topografische kaart van Nederland; - indien beschikbaar, historische kaarten van Nederland en andere relevante historische kaarten; - indien beschikbaar, relevant beeldmateriaal voor bouwhistorie. Te denken valt aan bouw-/ constructietekeningen van te slopen of te wijzigen historische bouwwerk(en); - indien beschikbaar, gegevens van milieukundig bodemonderzoek; - gebiedsspecifiek materiaal; - beschikbare lucht- en satellietfoto's; - Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN); - archieven; - eigenaar en gebruiker. - Er dient een beredeneerde keuze van geraadpleegde bronnen gemaakt te worden. - Wanneer gedetailleerdere geologische kaarten en bodemkaarten beschikbaar zijn (dan de 1:50.000), moeten deze gebruikt worden. Wanneer deze niet worden geraadpleegd, dient (inhoudelijk) beargumenteerd te worden waarom dit niet nodig is.
Specificatie van de historische situatie	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de onderbouwing van de weergave van de historische situatie dient duidelijk aangegeven te worden welke bronnen voor welke conclusie zijn gebruikt. Daarbij dient tevens te worden aangegeven welke informatie <i>niet</i> is gebruikt of niet voorhanden is, of als onbetrouwbaar terzijde is gelegd. De volgende gegevens dienen, indien bestaand, vermeld te worden: <ul style="list-style-type: none"> - aard van het historische gebruik (bebouwing, landbouwgrond, historische wegen etc.); - aard van verstoring (funderingen, kabels en leidingen, sloten); - aard en mate van vervuiling; - omvang (zo mogelijk in drie dimensies); - diepteligging (zichtbaar, niet-zichtbaar); - locatie binnen de kadasterkaart.

LS04

Beschrijven bekende archeologische, ondergrondse bouwhistorische en aardwetenschappelijke waarden

Toelichting

Voor de uitkomst van het bureauonderzoek en de bepaling van het (eventuele) vervolg van het voortraject (inventariserend veldonderzoek) is het van belang de bekende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden (al dan niet volledig onderzocht) te beschrijven. Kennis daaromtrent bepaalt mede de onderzoeksstrategie van vervolgactiviteiten.

De kwaliteitseisen vormen een ideaaltypische opsomming. Het is per project verschillend welke onderdelen ook werkelijk een rol spelen in het onderzoek. Dit heeft onder andere te maken met de beschikbaarheid van kaarten en/of documentatiemateriaal.

Producten

- Kaart of tekst met bekende archeologische waarden;
- Kaart of tekst met bekende bouwhistorische waarden;
- Kaart of tekst met aardwetenschappelijke gegevens.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Verzamelen archeologische en ondergrondse bouwhistorische gegevens	<ul style="list-style-type: none"> - Altijd dient geraadpleegd te worden:<ul style="list-style-type: none"> - Archeologische Monumenten Kaart (AMK); - Archis; - (historische) kaarten; - gemeentelijke beleids/verwachtingskaarten (indien aanwezig). - Daarnaast dient een beredeneerde keuze gemaakt te worden uit:<ul style="list-style-type: none"> - Centraal Monumenten Archief (CMA); - Centraal Archeologisch Archief (CAA); - Cultuur Historische Waardenkaart (CHW) (gemeentelijk of provinciaal); - Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN); - literatuur (ook specialistische); - amateur-archeologen; - gebiedsgerichte specialisten; - archieven; - (provinciale) depots; - NUMIS.³
Kaart met bekende archeologische waarden	<ul style="list-style-type: none"> - Begrenzing archeologische terreinen (volgens bestaande bronnen); - Specifiek nummer van de terreinen (voor verwijzing naar beschrijving); - Waarnemingen/losse vondsten; - Specifiek nummer waarneming(en) of losse vondst(en) voor verwijzing naar beschrijving; - Opsteller kaart; - Legenda; - RD-coördinaten; - Schaal; - Oriëntatie.

³ <http://www.numis.nl>

Vervolg kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Beschrijving van bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	<ul style="list-style-type: none"> - OM-nummer of monumentnummer (voor zover het terrein een nummer heeft); NB: bij grote hoeveelheden Archismeldingen moet een gerichte samenvatting worden gegeven; - Status en/of waarde terrein(en) (voor zover bekend op grond van AMK); - Gemeente; - Plaats; - Toponiem; - Kaartblad; - Coördinaten volgens bestaande bronnen (met vermelding type); - Vorm van bescherming; - Aard terrein(en); - Datering van de vindplaats(en); - Omschrijving/toelichting terrein(en) en/of vindplaats(en); - Bron (o.a. hoe is verzameld); - Omschrijving bouwhistorische waarden; - Vermelding van ondergrondse bouwhistorische waarden: (rijks)monumentnummer, straat en huisnummer, coördinaten.
Verzamelen relevante aardwetenschappelijke gegevens	<ul style="list-style-type: none"> - Bij het opstellen van een archeologische verwachting wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de relatie die bestaat tussen de situering van de archeologische vindplaatsen en het landschap, of zelfs specifieke landschapselementen. Deze relatie (locatiekeuzefactoren) verschilt per archeologische periode en per complextype. Kennis van de geologie, bodem en hydrologie van het onderzoeksgebied is onontbeerlijk. Deze kan verkregen worden door raadpleging van naslagwerken en kaartmateriaal op verschillende schaalniveaus. De geraadpleegde aardkundige gegevens dienen te leiden tot een helder en consistent verhaal aan de hand waarvan uitspraken kunnen worden gedaan over de gebruiksmogelijkheden van het landschap door de mens in verschillende relevante perioden en voor verschillende relevante activiteiten. Te raadplegen kaarten zijn, indien bestaand: <ul style="list-style-type: none"> - Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) of meer gedetailleerde kaart (indien voorhanden); - Geologische kaart van Nederland; - Bodemkaart van Nederland; - Geomorfologische kaart van Nederland, schaal minimaal 1:50:000. - Wanneer gedetailleerdere geologische kaarten en bodemkaarten beschikbaar zijn (dan de 1:50.000), moeten deze gebruikt worden. Wanneer deze niet worden geraadpleegd, dient (inhoudelijk) beargumenteerd te worden waarom dit niet nodig is. - Daarnaast dient een beredeneerde keuze gemaakt te worden uit: <ul style="list-style-type: none"> - Beschikbare lucht- en satellietfoto's; - Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN); - Hoogtekaarten en -bestanden; - Gebiedsgerichte aardwetenschappelijke artikelen; - Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO). <p>NB: bovenstaande opsomming is niet limitatief.</p>

LS05 Opstellen gespecificeerde verwachting

Toelichting

Op basis van de, in de vorige stappen, verworven informatie over de huidige situatie, de aardwetenschappelijke en historische situatie en de bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden, vindt een proces plaats van analyse en interpretatie t.b.v. het opstellen van een gespecificeerde verwachting. Hiervoor is een grondige achtergrondkennis vereist van de landschapsontwikkeling en de geschiedenis van de archeo-regio.

Met een gespecificeerde archeologische verwachting wordt een beschrijving bedoeld van de concrete verwachtingen ten aanzien van de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. Het is van belang dat daarbij aandacht besteed wordt aan de hieronder genoemde zeven eigenschappen van vindplaatsen (datering; complextype; omvang; diepteligging; locatie; uiterlijke kenmerken en mogelijke verstoringen). Aan de hand van deze eigenschappen dient ook een verwachting ten aanzien van de prospectiekenmerken van de archeologische vindplaatsen geformuleerd te worden, zodat een gefundeerde beslissing genomen kan worden ten aanzien van het meest geschikte (eventuele) vervolgonderzoek. Aansluitend op de verwachting wordt een onderzoeksstrategie opgesteld om deze verwachting te toetsen aan de feiten (hierbij dient het stroomdiagram van protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek in acht genomen te worden).

Producten

- Verslaglegging in tekst en indien noodzakelijk beeld (verwachtingskaart met toelichting) over verwachte archeologische waarden.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Opstellen en specificeren van de archeologische verwachting	<p>- Het opstellen van de archeologische verwachting is de synthese van de voorgaande processtappen. Bij de onderbouwing van de verwachting dient duidelijk aangegeven te worden welke informatie van welke processtap gebruikt is (huidige situatie, historische situatie, bekende waarden, landschapsgenese en locatiekeuzefactoren) en ook welke informatie <i>niet</i> gebruikt is, of als onbetrouwbaar terzijde is gelegd. Een nadere specificatie van de verwachte archeologische waarden is van belang voor de keuze van de juiste onderzoeksmethode van eventueel vervolgonderzoek. Voor de hand liggend is het onderscheid tussen aan het oppervlak <i>zichtbare c.q. herkenbare</i> en <i>niet-zichtbare</i> archeologische elementen. De eerste groep kan met het blote oog opgespoord worden (bijvoorbeeld een grafheuvel of aangeploegde nederzetting), voor de tweede zijn soms zeer geavanceerde technieken noodzakelijk, zoals grondradar.</p> <p>In de gespecificeerde archeologische verwachting dient aandacht besteed te worden aan de volgende eigenschappen van vindplaatsen (wanneer ten aanzien van een van deze eigenschappen geen verwachtingen uitgesproken kunnen worden, dan dient aangegeven te worden waarom dit niet mogelijk is):</p> <ol style="list-style-type: none"> -1 Datering, minimaal in hoofdperioden (zoals Paleolithicum, Mesolithicum etc.); -2 Complextype (zoals nederzetting, grafveld, akkerlaag etc.); -3 Omvang; -4 Diepteligging (ook zichtbaar/niet-zichtbaar); -5 Gaafheid en conservering; -6 Locatie (eventueel met aanduiding in welk <i>deelgebied</i>); -7 Uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren); -8 Mogelijke verstoringen (waaronder ook veranderingen, veroorzaakt door post-depositionele processen).

LS06
Opstellen standaardrapport bureauonderzoek

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Administratieve gegevens (algemeen)	<ul style="list-style-type: none"> - Datum; - Opdrachtgever; - Uitvoerder; - Bevoegde overheid (gemeente, provincie, rijk); - Beheer en plaats van documentatie; - Landelijk registratienummer; - Locatie (gemeente, plaats, toponiem, 4 x/y coördinaten of een centrumcoördinaat); - (Digitale) kaart onderzoeksgebied; - Kadastrale gegevens (kadastrale nummers, beheerder/eigenaar van de grond en/of contactpersoon); - Onderzoekskader /opsteller onderzoek.
Consequenties toekomstig gebruik	- zie specificatie LS01.
De huidige situatie	- zie specificatie LS02.
Aardwetenschappelijke situatie	- zie specificatie LS04.
Historische situatie	- zie specificatie LS03.
Bekende archeologische waarden	- zie specificatie LS04.
Gespecificeerde verwachting	- zie specificatie LS05.
Samenvatting	<ul style="list-style-type: none"> - Vermelding vraagstelling, gevolgde onderzoeksmethode en resultaten; - Nederlandstalig.
Advies	<ul style="list-style-type: none"> - Aan de hand van bovenstaande gegevens wordt een advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd: verder archeologisch onderzoek (verder inventariserend onderzoek, beschermen, opgraven); geen verder onderzoek of eventueel bouwhistorisch onderzoek (door bouwhistorici). - Tevens dient een advies opgenomen te worden over de toe te passen methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van IVO gericht op het toetsen van de gespecificeerde verwachting; deze dient inhoudelijk onderbouwd te worden. Ook een algemene of brede zoekoptie dient inhoudelijk onderbouwd te worden. (Zie verder protocol Inventariserend veldonderzoek 4003).